

کلیات

رویکرد برنامه

برنامه درسی رشته صنایع دستی دارای رویکرد فرهنگی - تربیتی با در نظر گرفتن جنبه‌های آموزشی، منطقه‌ای و حفظ و احیای هنرهای سنتی ایران است. این رویکرد با توجه به ویژگی‌های روان‌شناختی دانش‌آموزان در محدوده سنی ۱۳ تا ۱۷ سال و در راستای تربیت تکنسین (فن‌ورز) توانمند و کارآفرین برنامه‌ریزی شده است.

در میان کتاب‌های تخصصی رشته صنایع دستی کتاب کارگاه نگارگری با هدف کلی «آشنایی با شکل‌های مختلف نگارگری و توانایی اجرای یک نمونه کار نگارگری» تألیف شده است. این آشنایی شامل شناخت مکاتب گوناگون نگارگری، موضوعات آثار نگارگری و رُخداد تاریخی آنها می‌باشد. توانایی اجرای یک نمونه کار نگارگری به این معنی است که هنرجو بتواند با موضوعات عملی آموزش داده شده در کتاب یک اثر با ترکیب‌بندی، رنگ‌آمیزی، قلم‌گیری و پرداز مطلوب ارائه نماید.

همان‌طور که در بالا ذکر شده هدف کلی کتاب کارگاه نگارگری در راستای هدف کلی برنامه درسی رشته صنایع دستی و با همان رویکرد تهیه و تدوین شده است. هر کتاب درسی علاوه بر هدف کلی شامل تعدادی هدف جزئی و هدف رفتاری است. اهداف جزئی، اهدافی هستند که در زیر مجموعه هدف کلی قرار گرفته و خود شامل چند هدف رفتاری می‌شوند. اهداف رفتاری نیز اهدافی هستند که مشخصاً به دنبال یک رفتار خاص در سطح و حیطه معلوم شده، می‌باشند.

اهداف جزئی کتاب کارگاه نگارگری

آشنایی با تاریخچه نگارگری در ایران، طراحی در نگارگری، آماده‌سازی بوم و انجام مراحل یک کار نگارگری، اهداف جزئی این کتاب را تشکیل می‌دهند.

ساختار کتاب کارگاه نگارگری

این کتاب (کارگاه نگارگری) شامل ۴ فصل و یک بخش پیوست می‌باشد. شکل ظاهری کتاب در قطع رحلی و مصور است. تعداد صفحه‌های کتاب ۲۰۵ عدد است به علاوه ۸ برگه تصویر رنگی که بر روی کاغذ گلاسه چاپ شده و در انتهای کتاب قرار گرفته‌اند. متن کتاب به صورت دو ستونه طراحی شده است. مباحث نظری کتاب در ۵۲ صفحه و مابقی به محتوای عملی پرداخته است. در قسمت مباحث نظری ۵۹ تصویر گنجانده شده که ۲ تصویر آن سیاه و سفید و ۵۷ تصویر دیگر رنگی هستند. در ابتدای هر فصل، اهداف رفتاری متناسب با محتوای آن فصل ارائه شده است. در پایان هر فصل نیز به تناسب اهداف رفتاری، پرسش‌هایی برای ارزشیابی از هنرجویان درج شده است. به‌طور کلی این کتاب دارای ۶ مبحث مطالعه آزاد می‌باشد. در بخش عملی کتاب نیز ابتدا اهداف رفتاری و سپس محتوا، تصاویر مرتبط و گام به گام و تمرین‌هایی برای تثبیت یادگیری ارائه شده است و در پایان نیز پرسش‌ها

قرار گرفته‌اند. تصاویر بخش عملی ۱۱۳ عدد بوده که متناسب با محتوا ارائه شده‌اند. این تصاویر شامل طراحی‌ها و تصاویر رنگی است.

محتوای کتاب کارگاه نگارگری

فصل اول کتاب با عنوان تاریخچه نگارگری شامل مباحثی همچون؛ تعریف نگارگری، تاریخچه نگارگری، نگارگری پس از ورود اسلام، مکاتب نگارگری و نقاشی معاصر ایران است. این فصل به طور کلی به مباحث نظری پرداخته است. فصل دوم که طراحی در نگارگری نام دارد در برگیرنده مطالبی همچون خط و قلم‌گیری، طراحی و جلوه‌های خلقت (طبیعت، گیاهان، جانوران و انسان) و موجودات خیالی می‌باشد.

فصل سوم با عنوان آماده‌سازی بوم دارای مطالبی در زمینه شناخت انواع کاغذ، رنگ آمیزی، آهارزنی، مهره‌کردن، و بوم‌سازی می‌باشد. مراحل انجام کامل یک کار نگارگری در فصل چهارم کتاب آمده است. در این فصل هنرجویان انتقال طرح بر روی بوم، رنگ‌گذاری (جسمی و روحی)، ساخت و ساز و در نهایت جدول کشی را می‌آموزند.

علاوه بر اینها، شش مبحث مطالعه آزاد در کتاب وجود دارد که جزء محتوای آموزشی نبوده و تنها جهت مطالعه بیشتر هنرجویان آمده است.

فصل‌های دوم، سوم و چهارم کتاب بخش عملی کتاب را تشکیل می‌دهند. تمرین‌های عملی در محتوای این فصل‌ها آمده که پس از آموزش هر آموزه عملی برای تثبیت یادگیری لازم است انجام شود.

زمان و واحد درس

کارگاه نگارگری یک واحد نظری و سه واحد عملی است و زمان تدریس آن شش ساعت در هفته و در طول یک سال تحصیلی می‌باشد. این درس در سال سوم رشته صنایع دستی ارائه می‌شود.

روش تدریس

آموزش هر محتوایی نیاز به ابزار و موقعیت‌های گوناگونی دارد که یکی از آنها انتخاب روش تدریس مناسب از میان انواع روش تدریس‌های موجود است. برای تدریس هرچه بهتر و استفاده بیشتر از روش‌های یاددهی و یادگیری، روش‌های صفحه بعد پیشنهاد می‌گردد.

بخش نظری	۱- روش تدریس مبتنی بر یادیارها	یاددهی: تأکید بر اینکه دانش‌آموزان بر حجم زیادی اطلاعات تسلط یابند و کنترل آگاهانه‌ای بر فرایند یا جریان‌های یادگیریشان داشته باشند
	۲- روش تدریس سخنرانی	یادگیری: توجه به مواد یادگیری، ایجاد ارتباطات، بسط تصاویر حسی و تمرین فراخوانی یا یادآوری
	۳- روش تدریس پرسش و پاسخ	یاددهی: توضیح و تشریح گام به گام مطالب، ارائه مثال و نشان دادن نمونه در ارتباط با مفاهیم، الگوسازی یا توصیف یادگیری، پرهیز از حاشیه رفتن و تمرکز بر موضوع اصلی درس، توضیح مجدد نکات دشوار درسی، پرسش
	۴- روش تدریس نمایشی	یادگیری: گوش دادن فعال، یادداشت برداری، پاسخگویی به سؤالات
	۵- روش تدریس گردش علمی	یاددهی: استفاده از ساده‌ترین کلمات، ارائه سؤال‌های واضح و روشن، ارائه سؤالات معقول، ارائه سؤال‌های مربوط و ارائه سؤال‌هایی که جواب برانگیزنده باشند
بخش عملی	۱- روش تدریس اکتشافی	یادگیری: تلاش برای مشارکت در گفتگوی سازنده، منظم و متمرکز بر موضوع درسی، آگاهی بر شیوه تفکر و احساس خود نسبت به موضوع درسی، علاقمندی و کنجکاوی، استفاده از روش حل مسئله برای اندیشیدن و یادگیری، عرضه دانش خود به صورت کلامی، توجه و ارزشیابی دیدگاه‌های دیگران، ژرف‌تر شدن سطح فکری
	۲- روش تدریس واحد طرح (پروژه‌ای)	یاددهی: نشان دادن طرز کاربرد و با چگونگی ساختن یک شیء است، پرسش از آنچه به نمایش گذاشته است
	۳- روش تدریس اکتشافی	یادگیری: مشاهده دقیق، یادداشت برداری، پاسخگویی به پرسش معلم
	۴- روش تدریس اکتشافی	یاددهی: برنامه‌ریزی دقیق و زمان‌بندی برای گردش علمی، تعیین اهداف گردش علمی، تهیه پرسش‌های مربوط به گردش علمی، فعال نمودن دانش‌آموزان در جمع‌آوری اطلاعات
	۵- روش تدریس اکتشافی	یادگیری: کنجکاوی و ارتباط برقرار نمودن بین محیط خارج و کلاس درس، ارتباط با محیط زندگی واقعی، مشارکت در تعیین اهداف گردش علمی با معلم، پاسخگویی به پرسش‌ها، تهیه گزارش مشارکت فعالانه در جمع‌آوری اطلاعات، تهیه عکس

بخش عملی	۱- روش تدریس اکتشافی	یاددهی: رعایت مراحل آماده‌سازی، زنگ کار و جمع‌بندی و استفاده از مهارت‌های فرایندی، نمایان ساختن ویژگی رخدادهای و مواد، تجزیه و تحلیل و ترکیب، ارزشیابی و بازسازی رخدادهای و روابط
	۲- روش تدریس واحد طرح (پروژه‌ای)	یادگیری: مشاهده، پیش‌بینی، استنباط، فرمول‌بندی (صورت‌بندی) و استفاده از الگوها، آزمایش، مقایسه، اندازه‌گیری، برقراری ارتباط، طبقه‌بندی یا مرتب‌سازی، تعیین و کنترل متغیرها، تفسیر داده‌ها، اکتشاف
بخش عملی	۱- روش تدریس اکتشافی	یاددهی: انتخاب واحد کار، عرضه واحد کار به فرد یا گروه دانش‌آموزی و ترغیب آنان، هدایت ارزشیابی
	۲- روش تدریس واحد طرح (پروژه‌ای)	یادگیری: گسترش دامنه تجارب ذهنی و علمی و ملموس کردن و به عمل آوردن فکرها مثل یافتن راه حل مسئله و ساختن وسیله‌ای و ... تجربه کردن و لذت بردن از مواد آموزشی، کسب دانش و مهارت و نگرش

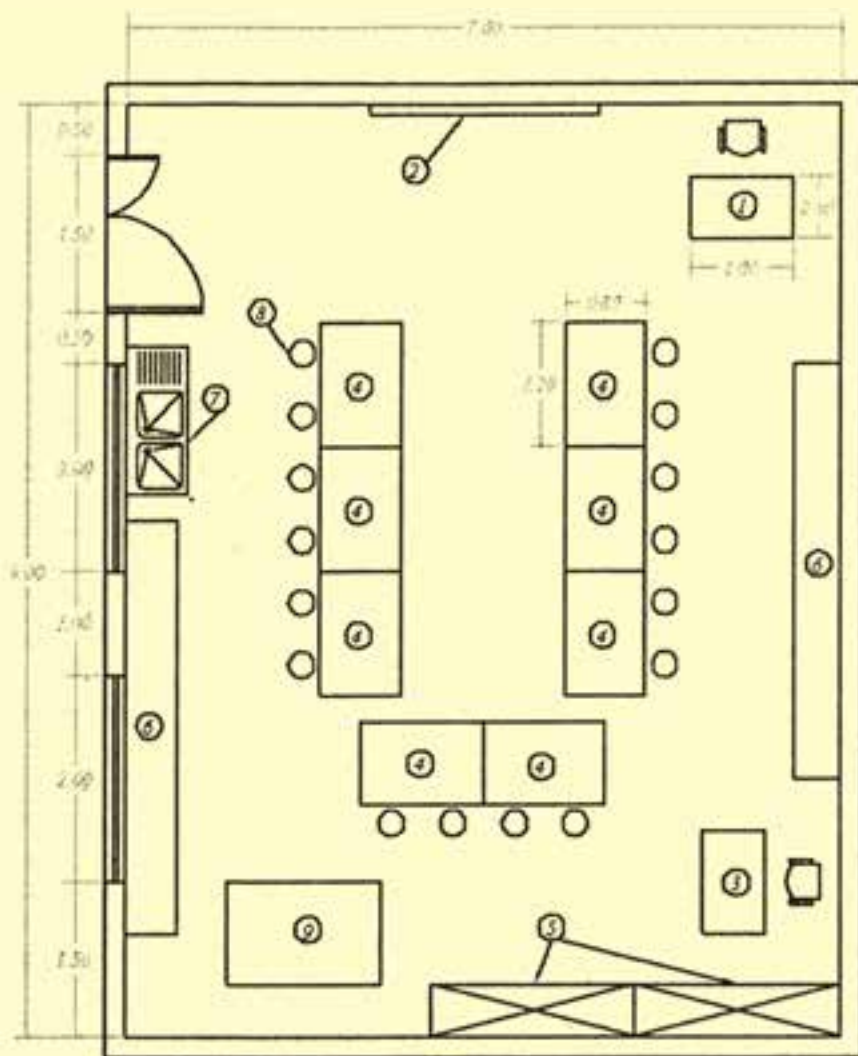
کتاب کارگاه نگارگری که دارای هر دو نوع واحد نظری و عملی است بنابراین برای تدریس مباحث مختلف آن لازم است تلفیقی از روش‌های تدریس نظری و عملی به تناسب موضوع یا بحث مورد استفاده قرار گیرد.

امکانات آموزشی

هدف از آموزش هنگامی محقق می‌گردد که همه عوامل، ابزار و روش‌ها مورد توجه قرار گرفته و در یک جهت به طور کامل مورد استفاده قرار گیرند. از دیگر عوامل مؤثر در آموزش، امکانات آموزشی است که خود شامل فضای آموزشی، تجهیزات و ابزار و وسایل آموزشی متناسب می‌باشد. که همه اینها به کمک هنرآموز متخصص می‌آیند تا در کلاس درس فرایند آموزش یاددهی و یادگیری به صورت صحیح آن اتفاق بیفتد.

فضای آموزشی کارگاه نگارگری

در یک فضای آموزشی عوامل گوناگونی بر ذهن و جسم فراگیران اثرگذار است. عواملی همچون مکان استقرار، میز ابزار و وسایل، میز انجام کار، نور، صدا، چگونگی حرکت در فضا، ایمنی، دسترسی به تجهیزات مورد نیاز و امکان نظارت آسان هنرآموز بر همه آنچه که در آن وجود دارد از عوامل مهم این فضا به شمار می‌روند. در ادامه تصویر چیدمان فضای کارگاه نگارگری که همانند کارگاه مبانی هنرهای تجسمی است را مشاهده می‌نمایید.

- ۱- میز هنرآموز
- ۲- تابلو
- ۳- میز کامپیوتر و اجزای آن
- ۴- میز هنرجو
- ۵- کمد
- ۶- پانل مخصوص نصب آثار هنرجویان
- ۷- دستشویی
- ۸- صندلی پشت‌دار بلند یا چهارپایه
- ۹- میز نور

این کارگاه برای درس‌های مبانی تصویرسازی، پایه و اصول صفحه‌آرایی کارگاه گرافیک و کارگاه خط در گرافیک نیز استفاده می‌شود.

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش	کارگاه مبانی هنرهای تجسمی	تاریخ ۱۳۸۹/۷/۱۰	
	رشته هنر	واحد mm	مقیاس ۱:۷۵

✳️ اجرای دروس کارگاهی هندسه نقوش (۱)، کارگاه نگارگری و کارگاه طراحی نقوش سنتی (۱) نیز در این کارگاه انجام می‌شود.

تصویر ۱- بلان کارگاه نگارگری

ابزار و وسایل آموزش

آموزش نگارگری در فضای کارگاهی نیاز به ابزارها و وسایلی دارد که بتوان با آنها بخش نظری و بخش عملی کتاب را بهتر آموزش داد. این ابزار و وسایل در واقع تسهیل کننده یادگیری برای هنرجویان است و مهارت‌های آنها را کامل می‌کند. در ادامه به تفکیک ابزار و وسایل مورد نیاز دو بخش نظری و عملی کتاب کارگاه نگارگری بیان شده است.

<p>کتاب: کارگاه نگارگری (درسی)، کتاب‌های نگارگری رنگی چاپ شده در قطع بزرگ و بزرگنمایی قسمت‌هایی از کارها و ویدیو پروژکشن: برای پخش تصاویر و فیلم‌های آموزشی بر روی پرده سفید همراه صدا و یا بی‌صدا با توضیحات هنرآموز پوستر: پوسترهای تمام رنگی چاپ شده از آثار نگارگران بزرگ معاصر یا گذشته (با رنگ آمیزی روحی و جسمی) فیلم: فیلم‌های آموزشی یا گزارشی از روند کار نگارگری، زندگی نگارگران، معرفی نگارگران، معرفی آثار نگارگری اسلاید: تصاویر اسلاید از یک اثر کامل نگارگری یا بخش‌های بزرگ شده آن آثار نگارگری: اصل آثار نگارگری هنرآموز یا همکاران و یا هنرجویان سال‌های قبل گزارش: گزارش‌های مصور تهیه شده از مصاحبه با اساتید نگارگر و موزه‌های نگارگری</p>	<p>بخش نظری</p>
<p>کاغذ: انواع کاغذ A_۴, A_۳, کالک و پوستی مداد: مداد سیاه HB, H و مداد اتود ۵/ مقوا: سفید مخصوص آبرنگ و گواش قطع A_۳ و A_۴ و رنگی برای حاشیه کارنهایی قلم مو: انواع قلم موی نوک گندمی و نوک تیز در اندازه‌های مختلف با قابلیت انعطاف زیاد مخصوص نگارگری رنگ جسمی: رنگ‌های پوششی و غلیظ (گواش) رنگ روحی: شامل آبرنگ و مواد رنگ‌زای طبیعی (چای، گلرنگ، زردچوبه، گل خطمی، رناس و ...) مرکب: مرکب قهوه‌ای و مشکی سنتی (با کشش مطلوب) پالت: پالت مخصوص آبرنگ و گواش تخته زیردستی: تخته زیردستی حداقل در ابعاد A_۳ نشاسته: پودر نشاسته برای آهار زدن مه‌ره: شیشه گرد و توپر یا عقیق مخصوص مه‌ره زدن خط‌کش: شامل خط‌کش فلزی ۵ سانتی‌متری و خط‌کش معمولی ترلینگ: ترلینگ صاف (غیرمنحنی) مخصوص جدول‌کشی گونیا: گونیا ۴۵° برای ترسیم و برش گوشه‌های کادر تیغ موکت‌بری: تیغ و دسته موکت‌بری جهت برش صاف چسب کاغذی: چسب کاغذی ۲ سانتی‌متری برای اطراف کار چسب مایع: چسب تیوبی مایع برای چسباندن کادر حاشیه (تصویر ۱)</p>	<p>بخش عملی</p>

تصویر ۱- ابزار و مواد نگارگری

روش‌های ارزشیابی

ارزشیابی کردن یعنی داوری کردن با استفاده از معیار یا ملاک مشخص که برای هر درسی در زمان مشخص صورت می‌پذیرد. چنانچه محتوای آموزش درسی در یک جلسه امکان ارزشیابی نداشته باشد، ارزشیابی آن تابع الگوی ۱-۱ است. الگوی ۱-۱ به این معنی است که ارزشیابی در نیمسال اول و نیمسال دوم به صورت مستمر و هر کدام با ضریب یک انجام می‌شود. بدیهی است در این الگو ارزشیابی پایانی وجود ندارد.

انواع روش‌های ارزشیابی وجود دارد. ارزشیابی تکوینی، تراکمی، عملکردی، کارپوشه و ... از جمله ارزشیابی‌هایی است که برای دروس مختلف به کار گرفته می‌شوند.

در درس کارگاه نگارگری ارزشیابی تکوینی به شکل‌های مختلف کاربرد بیشتری دارد. در این ارزشیابی که برای هر محتوای نظری و عملی به کار می‌رود، هنرآموز به صورت‌های گوناگون شفاهی، کتبی، بحث گروهی و ... می‌تواند محتوای نظری را سنجش نماید و روند پیشرفت تحصیلی هر هنرجو را مورد ارزیابی قرار دهد.

همچنین کارهای عملی و تمرین‌های هنرجویان در کلاس در هر جلسه مورد نقد، بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد. چگونگی شکل پرسش‌ها در محتوای نظری و یا چگونگی سنجش پیشرفت تحصیلی در کارهای عملی به تناوب در دروس مختلف شرح داده شده است. اما به طور کلی باید گفت که تنوع در شکل پرسش‌های نظری (کوته پاسخ، گسترده پاسخ، چهارگزینه‌ای و ...) و عملی (ژورمان و کارپوشه)، دقت و احتمال خطا در سنجش پیشرفت تحصیلی هنرجویان را کاهش می‌دهد.

کارپوشه (Portfolio): یکی از آزمون‌های عملکردی، کارپوشه نام دارد. «کارپوشه مجموعه‌ای از کارهای یک دانش‌آموز است که کوشش، پیشرفت و موفقیت تحصیلی او را در یک زمینه خاص نشان می‌دهد» (مرفی و دیوید شوfer، ۲۰۰۱ ص ۴۱۵). در روش کارپوشه، یادگیرنده برای نشان دادن توانایی‌ها و پیشرفت خود نمونه‌ایی از کارهایی را که در طول یک مدت معین (ثلث، نیمسال یا سال تحصیلی) انجام داده با خودش به کلاس می‌آورد و برای ارزشیابی در اختیار هنرآموز می‌گذارد. از کارپوشه برای دو هدف عمده استفاده می‌شود:

۱- ارائه بهترین کارهای هنرجویان در طول مدت زمان تحصیلی

۲- نشان دادن رشد تحصیلی هنرجویان.

یکی از امتیازهای مهم کارپوشه این است که هنرجویان هر بار با دیدن نمونه کارهای خود در رابطه با آنها می‌اندیشند و بدین وسیله ارزشیابی از خود را می‌آموزند. همچنین به گفته کلنوسکی (۲۰۰۲) علاوه بر آن مهارت‌های تفکر، تحلیل انتقادی و راهبردهای فراشناختی را نیز گسترش می‌دهد.

به‌کارگیری کارپوشه: برای استفاده هرچه بیشتر از کارپوشه در چگونگی ایجاد و به‌کارگیری آن راهبردهای زیر قابل توجه هنرآموزان گرامی هستند:

۱- درباره ایجاد کارپوشه بحث کلاسی انجام داده و به هنرجویان شرح دهید که بهترین کارهای خود در هر موضوع و تمرین ارائه شده را در آن جمع‌آوری کنند.

۲- در جلسه اولیا برای والدین شرح دهید که هدف کارپوشه چیست و آنها می‌توانند در تشکیل کارپوشه شرکت کنند و به فرزند خود یاری برسانند. همچنین از روند تحصیلی و رشد او با نظارت دائمی بر کارپوشه، آگاه خواهند شد.

۳- اندازه کارپوشه، اندازه کارهای انتخابی و تعداد آنها را با هم فکری هنرجویان (و برحسب توانایی ایشان) مشخص نمایید.

۴- برای ایجاد انگیزه بیشتر انتخاب رنگ و طرح کارپوشه را در اختیار هنرجویان قرار دهید.

۵- نام درس، هنرآموز، هنرجو و سال تحصیلی بر روی کارپوشه هر هنرجو درج شود.

۶- هنرجویان را در انتخاب کارها برای درج در پوشه یاری دهید و از آنها بخواهید که با یکدیگر نیز مشورت کنند.

۷- برگه سفید و جدول کشی شده‌ای را در جلد داخلی هر کارپوشه بچسبانید و از هنرجویان بخواهید تا دلایل انتخاب هر کار را به همراه تاریخ انجام آن، در برگه یادداشت کنند.

۸- شما (هنرآموز) کارپوشه‌ها را به دقت مرور کنید و نظر خود را درباره نقاط قوت و ضعف هر یک از کارها در کنار، پشت و یا در برگه‌ای جداگانه همراه با تاریخ بنویسید.

۹- به هنرجویان اجازه دهید چنانچه کاری را قبلاً ضعیف انجام داده‌اند آن را تکرار کنند و کارپوشه خود را به روز نمایند.

۱۰- در جلسات اولیا از کارپوشه هنرجویان برای بحث با والدین درباره جنبه‌های کار ایشان استفاده کنید.

موارد استفاده از کارپوشه بسیار است و در ارتباط با کارپوشه امتیازهای دیگری را نیز می‌توان نام برده علاوه بر امتیازهای کلی سنجش عملکردی که به روش کارپوشه نیز مربوط است، امتیازهای خاص این روش مانند:

- به هنرجویان کمک می‌کند تا مسئولیت انتخاب هدف از کار خویش را پذیرفته و همواره بر جریان پیشرفت خود نظارت داشته باشند.

- هنرآموزان می‌توانند با این روش همزمان سنجش و آموزش را با هم انجام دهند.

- با کارپوشه علاوه بر سنجش موفقیت یادگیرندگان، جریان رشد موقعیت آنان نیز ارزشیابی می‌شود.

نکته مهم: کارپوشه هر هنرجو نشان‌دهنده روند پیشرفت تحصیلی اوست بنابراین برگه‌های موجود در آن که نظرات هنرآموز و هنرجو به صورت جداگانه در آن درج می‌گردد کاملاً محرمانه است و تنها زمانی قابل نمایش برای دیگر هنرجویان است که خود هنرجو موافقت نماید. (بادآوری می‌شود این مسئله مربوط به زمانی است که کارهای هنرجو پس از نمایش و ژوژمان بر روی دیوار کلاس در پوشه او قرار می‌گیرد)

همانگونه که پیشتر گفته شد یک برگه سفید در جلد داخلی کارپوشه‌های هنرجویان قرار دهید که در آن جدولی همانند جدول

پیشنهادی زیر رسم شده باشد:

برگه نظرات هنرجو				
تاریخ	موضوع	نقد و نظر	پیشنهاد	امضا
مثال ۱ / ۱۳۹۱/۱	طراحی اسب	تناسبات کلی خوبست اما نمی‌دانم چرا اسبی را که طراحی کرده‌ام به نظر مریض احوال است تندی و کندی خطوطم نیز جابجاست، تعداد تمرین‌هایم به اندازه خواسته شده نیست	سعی می‌کنم تمرین‌ها را به تعداد خواسته شده و دقیق انجام دهم سر و گردن اسب را در حالت‌های مختلف تمرین کنم و نازکی و کلفتی خطوط را در طراحی در نظر بگیرم تا تاریخ ۱۳۹۱/۱ / ۲	

همچنین برگه دیگری با نام «برگه نظرات هنرآموز» به همین شکل جدول کشی شده و در داخل کارپوشه هنرجو قرار می‌گیرد تا همزمان هنرآموز نیز در مورد کارهای هنرجو نظرات خود را نوشته و پیشنهادهایی برای بهتر و با کیفیت‌تر شدن کارها می‌دهد. هر هنرآموز برای بهره‌گرفتن مناسب از تجربیات هر ساله، همین نظرات و پیشنهادها را برای هر هنرجو (با تعیین سطح او یعنی قوی، ضعیف و متوسط) در دفتر یا رایانه شخصی خود ثبت می‌نماید.

هدف جزئی : شناخت ویژگی‌های نگارگری و اجرای انواع قلم‌گیری خط در آن
اهداف رفتاری :

- ۱- ویژگی‌های نگارگری را بیان کند.
- ۲- تاریخچه نگارگری ایرانی را بیان کند.
- ۳- ویژگی‌های خط در نگارگری را شرح دهد.
- ۴- انواع خطوط قلم‌گیری را توضیح دهد.
- ۵- اصول قلم‌گیری با مداد را به کار برد.

<p>نظری :</p> <p>روش تدریس : سخنرانی، نمایشی</p> <p>سخنرانی به همراه نمایش اسلاید و تصویر بزرگ بر روی پرده نمایش یا دیوار کلاس و یا نمایش تصاویر بزرگ از کتاب‌های چاپ رنگی در قطع بزرگ و یا پوستر.</p> <p>همچنین نمایش نمونه تمام ابزار، وسایل و مواد مورد نیاز برای هنرجویان و چگونگی انتخاب و کاربرد هر یک از آنها</p>	<p>محتوای درس</p>
<p>عملی :</p> <p>روش تدریس : تقلید عملی، اکتشافی</p> <p>توزیع چند برگ کاغذ سفید A_۴ بین هنرجویان و کشیدن انواع خطوط (به صورت مرحله‌ای) برای هر یک از آنها با مداد فراگیران بر بالای همان برگه (سرمشق) و تکرار و تمرین از روی آنها برای تقلید از کشیدن همان نوع خط در برگه با نظارت گردشی و تذکر به نحوه صحیح و در دست گرفتن مداد و فشار و حرکت آن بر روی کاغذ به وسیله هنرآموز (اجرای انواع خطوط در جهت‌های مختلف با رعایت تندی و کندی آنها)</p> <p>تندی و کندی در نگارگری چیست؟ قسمت‌های نازک خطوط را نازکی، (تندی و یا ضعف) می‌گویند و بخش‌های ضخیم را ضخامت، (کندی، داغی، درشتی و یا قوت) می‌نامند. این ضخامت‌ها و نازکی‌ها در واقع خلاصه کردن سایه روشن‌های انتزاعی طرح‌هاست. تندی‌ها و کندی‌ها کمک زیادی به نمایش بهتر و بیشتر حجم نیز می‌کنند. برای درک بیشتر و روان تر شدن حرکت دست هنرجویان تمرین این خطوط ابتدا با مداد و در جهت‌های مختلف بسیار مؤثر خواهد بود. پس از روان شدن دست هنرجویان در طراحی خطوط تند و کند با مداد، تمرین‌ها با قلم موا ادامه پیدا می‌کند. (صفحه‌های ۵۷ تا ۵۹ کتاب درسی)</p> <p>یادآوری : در سال دوم هنرجویان تمرین‌ها و کارهای خود را در درس طراحی نقوش سنتی با همین خطوط انجام داده‌اند بنابراین یادآوری چگونگی طراحی گل‌ها، برگ‌ها، اسلیمی‌ها و ... با خطوط تند و کند به ایشان اعتماد به نفس آنها را بالا برده و سبب می‌شود که سریع‌تر به اهداف آموزشی مورد نظر برسند. در صفحه بعد انواع خطوط را علاوه بر کتاب مشاهده می‌کنید.</p>	

الف

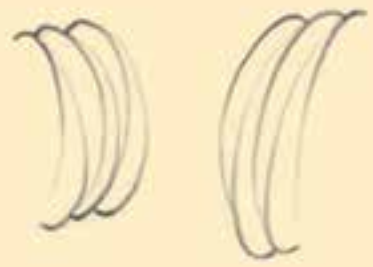
ب

ج

د

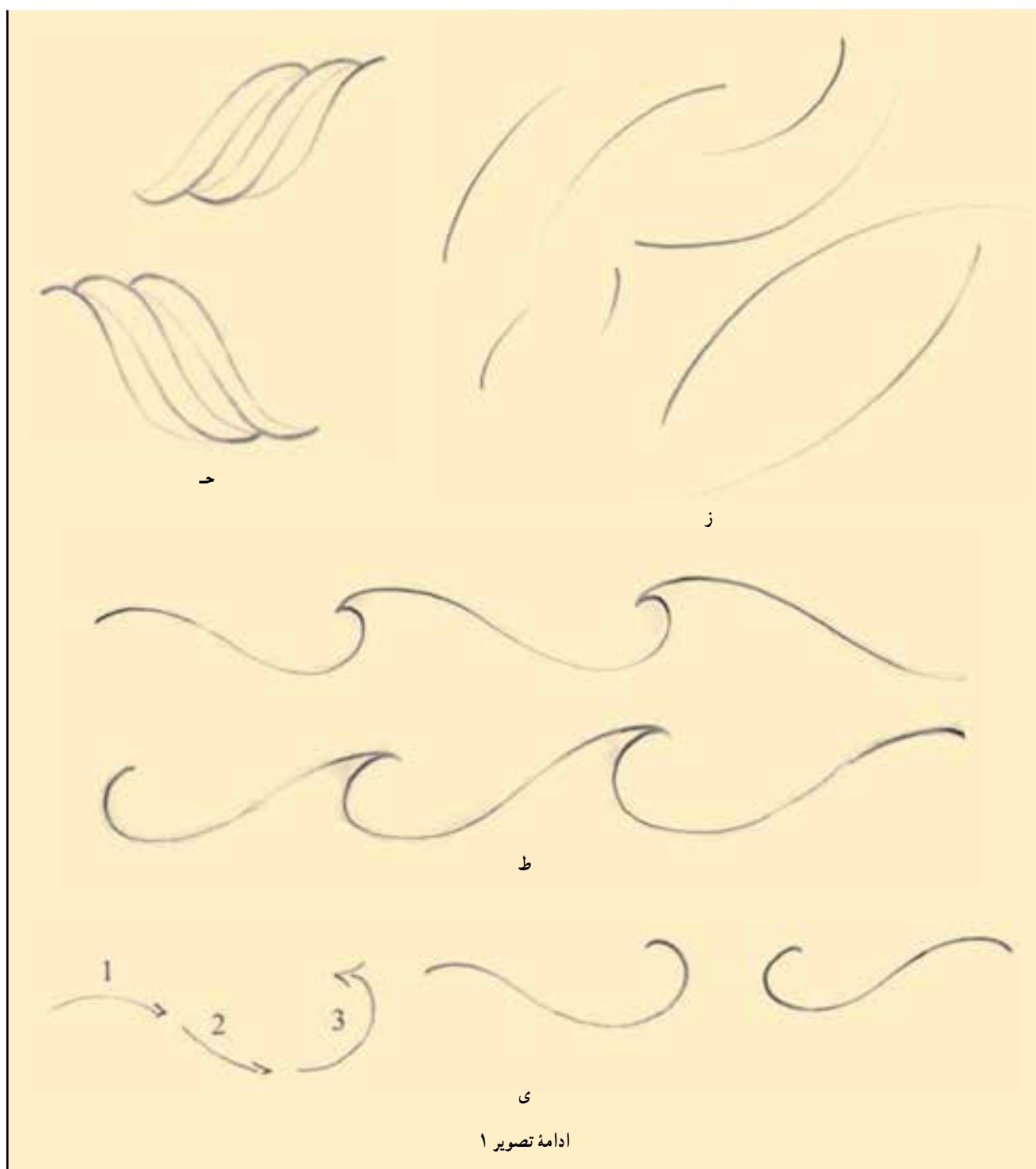

هـ

و

تصوير ١- انواع خطوط

تکالیف جلسه بعد :

- ۱- کتاب درسی را از صفحه ۱ تا ۵ مطالعه کند.
- ۲- یک پوشه زیبا (به سلیقه خود هنرجو) برای گذاشتن کارهای انتخابی در طول سال تحصیلی به نام کارپوشه ساخته و آماده کند.
- ۳- ابزار و مواد موردنیاز با ویژگی‌های خواسته شده را تهیه کند.
- ۴- انواع خطوط آموخته شده را به طور مرتب در اندازه‌ها و جهت‌های مختلف با مداد و بر روی برگه‌های A_۴ طراحی کند.

زمان تدریس

محتوا	نظری	عملی	عملی	تکالیف جلسه بعد	ارزشیابی
شماره صفحه کتاب	۱ تا ۵ و ابزار مواد	۵۳ تا ۵۸	۵۳ تا ۵۸	از ۱ تا ۵ و ۵۳ تا ۵۸	محتوای تدریس شده
ساعت	۱: ۴۵'	۱: ۴۵'	۱: ۱۵'	۵ □	۲۵ □
زنگ	اول	دوم	سوم		

ارزشیابی پایان درس

پس از پایان تدریس مباحث نظری، پانزده دقیقه پایانی آن به جمع بندی مطالب نظری توسط هنرجویان و پرسش و پاسخ شفاهی برای مرور محتوای آموزش داده شده اختصاص می یابد. ارزشیابی از محتوای عملی نیز به صورت ژورمان و نقد آنها توسط هنرآموز و هنرجویان با بیان و شرح نقاط ضعف و قوت کارهای انجام شده صورت می پذیرد. برای آسان تر شدن این کار بهتر است تمام برگه های نامگذاری شده هنرجویان بر روی دیوار کلاس چسبانده شود تا همه بتوانند به راحتی آنها را مشاهده کنند.

نکات حائز اهمیت در ارزشیابی بخش عملی شامل رعایت اصول و قواعد طراحی خطوط، تمیزی اجرا، نرمی و لطافت خطوط طراحی است. همچنین ارائه نقدهای دقیق و سازنده از کارهای دیگران (که جزئی از شایستگی های غیر فنی است) نیز بسیار مهم بشمار می رود. انجام دادن دقیق و بهتر این کار با تهیه یک چک لیست یا لیست واریسی بسیار آسان تر می شود.

نمونه ای از یک لیست واریسی در زیر مشاهده می شود که البته هر هنرآموز بنا به ابتکار و چگونگی آموزش خود می تواند بر ستون ها و موضوع نقد آن بیافزاید :

لیست واریسی برای ژورمان								
موضوع :								تاریخ :
ردیف	نام و نام خانوادگی هنرجو	ساختار کلی طرح	رعایت تنیدی و کندی خطوط	ترکیب بندی مناسب در برگه	تمیزی و تانخوردگی برگه های طراحی	تعداد تمرین ها	ارائه نقد دقیق و سازنده	تلاش مناسب و اتمام به موقع
۱								
۲								
۳								
۴								
۵								

در هر ستون نیز می توان درجه کیفیت کارها را از ۱ (کمترین) تا ۵ (بیشترین) عدد، ارزشیابی کرد و یا هر ستون به سه ستون باریک تر، ضعیف، متوسط و قوی تقسیم شوند که به تناسب کار هنرجو علامت زده شوند.

در این کتاب تلاش شده است افزون بر ارائه اطلاعات مناسب آموزشی برای تدریس نگارگری فضایی مناسب و خاص را نیز برای شما هنرآموز گرامی ایجاد نماید تا در آن به درج تجربه، ابتکار و نتیجه روش آموزشی خویش بپردازید. هنرآموز گرامی در پایان هر درس یک کادر خالی قرار دارد که در آن می‌توانید نوع روش تدریس انتخابی خود را نوشته و در مقابل آن عکس‌العمل‌های هنرجویان ضعیف، متوسط و قوی را یادداشت نمایید. همچنین برای هر گروه زمان تدریس، نوع و تعداد تمرین‌های ارائه شده و غیره را مورد ارزیابی قرار دهید و ابتکار عمل خود را برای بالاتر بردن سطح هنرجویان در هر گروه، بنویسید. چنانچه در پایان هر درس این کادر را تکمیل نمایید در پایان سال تحصیلی شما کتابی حاصل از تجربیات خاص خویش نوشته‌اید که گذشته از اینکه در هر سال تحصیلی جدید می‌توانید از آن بهره بگیرید، این اطلاعات ارزنده را در اختیار سایر هنرآموزان تازه کار نیز قرار داده و راهنمای آنها باشید.

تجربه من :

عکس‌العمل‌های هنرجویان			روش تدریس	
ضعیف	متوسط	قوی	بخش عملی	بخش نظری
ابتکار من :				
نتیجه :				

اهداف جزئی :

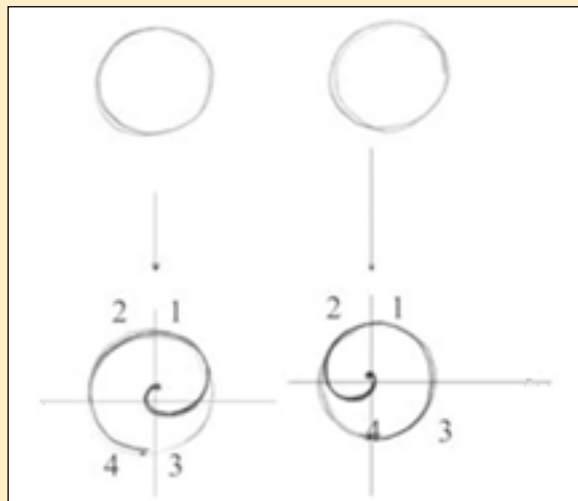
- ۱- شناخت مفهوم و تاریخچه نگارگری
- ۲- توانایی طراحی از طبیعت در نگارگری

اهداف رفتاری :

- ۱- ویژگی های نگارگری را بیان کند.
- ۲- تاریخچه نگارگری ایران پیش از اسلام را بیان کند.
- ۳- انواع ابر در نگارگری را طراحی کند.
- ۴- صخره و کوه را در نگارگری طراحی کند.

<p>نظری :</p> <p>روش تدریس : پرسش و پاسخ (درس گذشته)</p> <p>نکته مهم در این روش بهره جستن از انواع پرسش ها برای گروه های مختلف (قوی، متوسط و ضعیف)</p> <p>دانش آموزی است، به گونه ای که اهداف رفتاری را پوشش دهد.</p>	<p>محتوای درس</p>
<p>عملی :</p> <p>روش تدریس : تقلید عملی، اکتشافی، واحد کار (پروژه)</p> <p>ابتدا تکرار تمرین خطوط و سپس به ترتیب طراحی ابر، صخره و کوه بر روی تخته با رعایت تندی و کندی خطوط همراه با شرح چگونگی طراحی مراحل هر یک توسط هنرآموز و تقلید هنرجویان در برگه های خود براساس آموخته ها، نظارت گردشی هنرآموز از چگونگی طراحی های هنرجویان و با مشخص شدن هنرجویان قوی تر می توان از آنها برای کمک به آموزش هنرجویان ضعیف تر بهره گرفت. این کار علاوه بر اهمیت دادن به سرعت و دقت یادگیری هنرجویان قوی به صورت غیرمستقیم به آنها احساس مسئولیت نسبت به دیگر هم کلاسی های خود در کار گروهی نیز آموزش داده می شود (مهارت های غیرفنی). همچنین هنرآموزان از زمان آموزش خود بیشترین بهره را خواهند برد.</p> <p>دانش افزایی : در این بخش روش طراحی ابر که در صفحه های ۶۱ تا ۶۳ کتاب کارگاه نگارگری به طور کامل آمده است، با جزئیات بیشتر برای بهره گیری در آموزش به هنرجویان ضعیف شرح داده می شود.</p> <p>مراحل طراحی ابر : دایره ای را با خطی یکنواخت و کم رنگ طراحی کنید سپس از مرکز آن همانند (تصویر ۲)</p>	

خطی منحنی و با ضخامت (کندی) به سمت محیط دایره طراحی کنید که آرام آرام ضخامت آن کم شده و تبدیل به تندی شود. این حرکت را می‌توان بر روی بیضی نیز انجام داد. که در آن صورت ابر متفاوتی طراحی می‌شود. یادآوری می‌شود که تمرین‌ها برای ابر از هر دو جهت (از راست به چپ و از چپ به راست) انجام شود. (تصویر ۲)

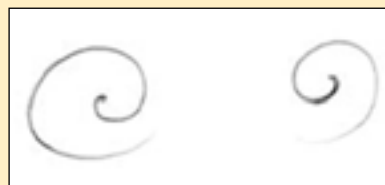
تصویر ۲- مراحل طراحی هسته مرکزی ابر

محتوای
درس

در مرحله بعدی هنرجویان می‌توانند با یک حرکت در حالی که دایره را در ذهن خود تصور می‌کنند، ابر را از کندی به تندی طراحی کنند (تصویر ۳).

ب

الف

تصویر ۳- جهت حرکت تندی و کندی و جهات مختلف ابر

چنانچه دو گردش ابر را که در مرحله قبلی آموخته‌اند با یکدیگر تلفیق کنند ابر به شکل زیر درمی‌آید (تصویر ۴) که به آن ابر دو گردشی می‌گویند.

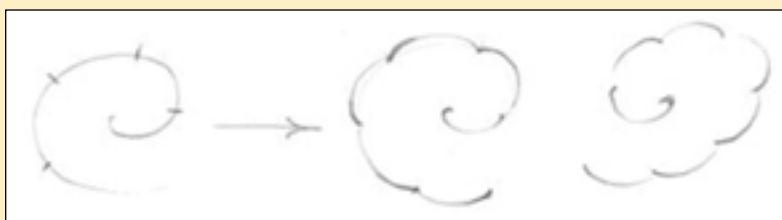
ب

الف

تصویر ۴- ابر با تلفیق دو گردش

برای تزئین و تنوع بخشیدن به ابر می توان بر روی خطوط منحنی ابر قوس های هلالی ایجاد کرد (تصویر ۵).

تصویر ۵- ابر با قوس های هلالی

اگر یک قوس ساده و هلالی ابر را با یکدیگر تلفیق کنیم شکل ابرها اینگونه خواهد شد (تصویر ۶).

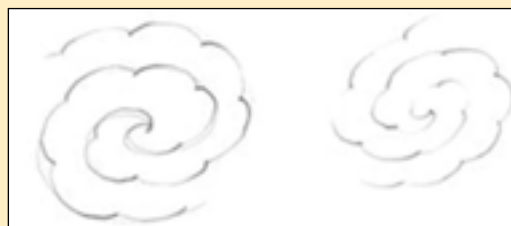
تصویر ۶- طراحی ابر از ترکیب قوس ساده و هلالی

ابری را که از تلفیق دو گردش به وجود آمده بود (تصویر ۴) می توان با هلالی کردن قوس ها به شکلی جدید تبدیل کرد (تصویر ۷).

محتوای
درس

ب

الف

تصویر ۷- طراحی ابر با دو قوس هلالی

ابر با سه گردش : این نوع ابر از هر سه نوع ابر دیگر بنا به ذوق و سلیقه هر فرد در ترکیب بندی ها استفاده می شود که معمولاً تلفیق ابر ساده و هلالی بهتر است (تصویر ۸).

تصویر ۸- طراحی ابر با سه گردش

ابر با هسته مرکزی بسته : اگر بخواهیم ابری را که با هسته مرکزی بسته طراحی کنیم همانند شکل (۹) راه نفوذ آن را با خطوط هلالی می‌بندیم. در این ابر ترکیب خطوط ابرهای ساده و هلالی زیباتر است.

ب

الف

تصویر ۹- طراحی هسته مرکزی بسته در ابر

ابر متراکم : در طراحی اینگونه ابرها از قوس‌های نامتقارن بیشتری استفاده می‌شود (تصویر ۱۰).

تصویر ۱۰- طراحی ابر متراکم

برای تکمیل یک ابر دنباله‌ای آن نیز باید طراحی شود. طراحی دنباله ابر بر مبنای نوک یک پیکان یا دو ساق یک مثلث که یک زاویه را تشکیل می‌دهند طراحی می‌شود. قوس‌های بی‌دری مانند موج تا نوک آن از دو طرف به شکل قرینه و مقابل هم امتداد می‌یابد (تصویر ۱۱- الف).

تصویر ۱۱- الف- دنباله ابر

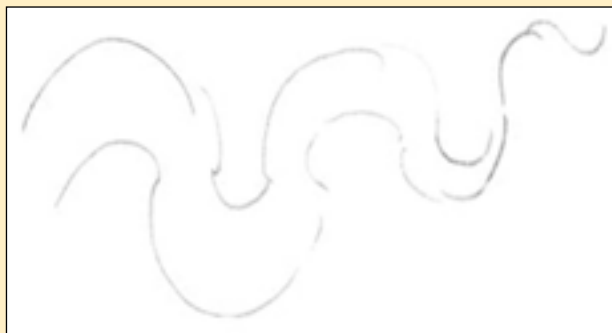
محتوای
درس

گاهی برای تنوع بیشتر داخل برخی از قوس‌ها یا موج‌ها را هلالی می‌کنند (تصویر ۱۱-ب).

تصویر ۱۱-ب- دنباله ابر با تزئین هلالی

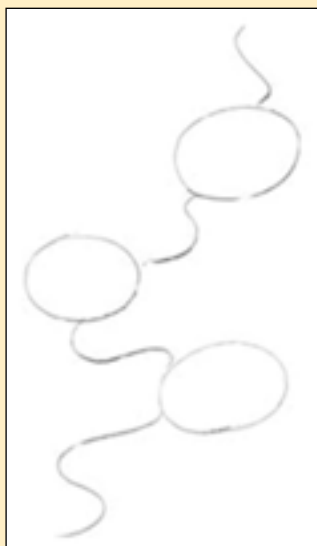
نمونه دیگری از دنباله ابر موج را در تصویر ۱۱-ج مشاهده می‌کنید.

تصویر ۱۱-ج- دنباله ابر موج

محتوای
درس

در ادامه نمونه‌هایی از طراحی ابر در مکاتب مختلف نگارگری و ترکیب‌بندی آنها ارائه می‌شود: ابرها در مکتب تبریز صفوی زیاد هلالی نیستند و قوس‌های حلزونی صاف دارند. طرح کلی ابر در این مکتب در تصویر ۱۲ مشاهده می‌شود.

تصویر ۱۲- طرح کلی ابر در مکتب تبریز

طراحی ابر در مکتب اصفهان نیز مانند تصاویر ۱۳- الف و ۱۳- ب می‌باشد.

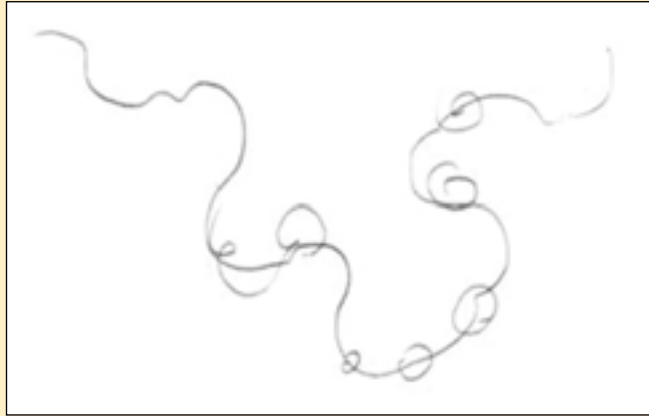
الف

ب

تصویر ۱۳- ابر در مکتب اصفهان

ابر در آثار استاد فرشچیان (تصویر ۱۴).

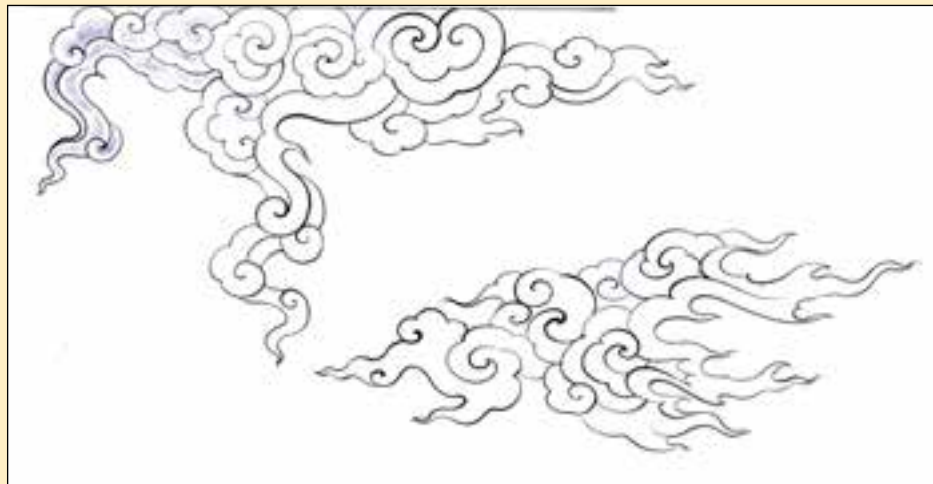

تصویر ۱۴- طراحی کلی ابر در آثار استاد فرشچیان

انواع ابرها را در نمونه آثار قلم‌گیری و رنگ‌آمیزی شده نگارگری در تصاویر زیر مشاهده می‌کنید.

تصویر ۱۵- الف

تصویر ۱۵- ب

محتوای
درس

تصویر ۱۵-ج

تصویر ۱۵-د

تصویر ۱۵-هـ

تصویر ۱۵- طراحی، قلم گیری و رنگ آمیزی انواع ابر، از آثار رضا مهدوی

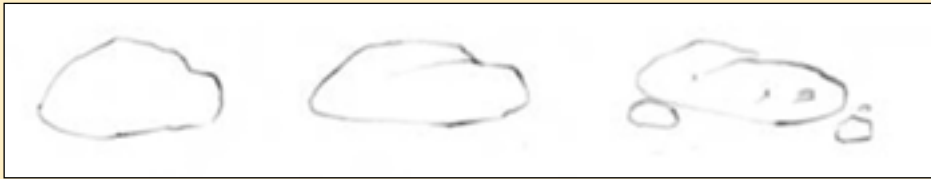
پس از آموزش طراحی انواع حالت‌های طراحی از ابر و صخره نمونه‌ای از مراحل یک ترکیب‌بندی با این عناصر در کادر مشخص در تصویر آمده است.

تصویر ۱۶

محتوای
درس

انواع و حالت‌های مختلف طراحی از صخره و کوه را در بخشی از آثار نگارگران معاصر و پیشین انتخاب شده که در تصاویر زیر مشاهده می‌شود (تصویر ۱۷).

الف

ب

د

ج

تصویر ۱۷- نمونه طراحی و رنگ آمیزی انواع صخره و کوه در آثار نگارگران

محتوای
درس

تکالیف جلسه بعد :

- ۱- انواع ابر در اندازه‌ها و جهت‌های مختلف را با مداد بر روی برگه‌های A_۴ طراحی نماید.
  - ۲- انواع صخره و کوه در اندازه‌های مختلف را با مداد بر روی برگه‌های A_۴ طراحی کند.
  - ۳- ترکیب‌بندی و فضاسازی متفاوت از ترکیب ابر، صخره و کوه با مداد بر روی برگه‌های A_۴ انجام دهد.
- نکته : برای آنکه هنرجویان در طراحی، دستی روان و قوی پیدا کنند لازم است تمرین‌ها به صورت مستمر و هر شب انجام شود. بنابراین برای کنترل این مسئله بهتر است تمرین‌های هر شب توسط هنرجویان تاریخ گذاری شوند.

زمان تدریس

ارزشیابی		تکالیف جلسه بعد	عملی	عملی	عملی	نظری	محتوا
ژوژمان	محتوای تدریس شده	از ۶۱ تا ۶۵ و ترکیب‌بندی از صخره، کوه و ابر	۶۴ تا ۶۵	۶۱ تا ۶۳	۵۳ تا ۵۸ و ۶۱ تا ۶۳	۵ تا ۱	شماره صفحه کتاب
۲۵ □	۱۵ □	۵ □	۶ □	۱:۴۵'	۶ □	۴۵ □	ساعت
سوم				دوم	اول		زنگ

ارزشیابی پایان درس

برای ارزشیابی کردن محتوای آموزش داده شده همانند ارزشیابی جلسه اول عمل کنید. کارپوشه : پس از بررسی همه تمرین‌های کلاسی هنرجویان با همفکری هر هنرجو یک یا چند کار انتخاب شده و در کارپوشه خودش قرار می‌گیرد. دلایل انتخاب هر یک از کارها در پشت آن نوشته شده و برگه‌های نظرات هنرجو و هنرآموز کارپوشه نیز تکمیل می‌گردد.

دانش‌افزایی

آشنایی با فرهنگ، باور و سنت مردمی و اقوام گوناگون بیش از هر چیز با بررسی و مطالعه نقوش نمادین در هنرهای آنها رخ می‌دهد. زیرا بیشتر نقوش و تصاویر سرشار از مفاهیم هستند. برای درک این مفاهیم در آغاز بایستی همه نقوش و نشانه‌هایی که در آثار هنری و تاریخی ویژگی نمادین دارند، شناسایی شوند و سپس در میان ادبیات، اسطوره‌ها، اعتقادات و فرهنگ به جستجوی معانی آنها پرداخت.

هنر نگارگری نیز که سرشار از نمادهای گوناگون است از دیرباز ارتباط تنگاتنگی با شعر و ادبیات داشته تا جایی که گاهی به آن «شعر نقاشی» نیز می‌گفتند. برخی از این نمادها نمونه عینی کنایات ادبی به شمار می‌آیند و گاهی نیز تنها کاربرد در هنر نگارگری داشته و زاینده ذهن خلاق هنرمند می‌باشند.

نقوش نمادین در هنر نگارگری به سه گروه جمادی، نباتی و حیوانی تقسیم می‌شوند. و نقوشی که در این مبحث در مورد آنها توضیح داده خواهد شد چون ابر، سنگ و صخره جزء نقوش جمادی محسوب می‌شوند چند نمونه از

نقوش نمادینی که در این فصل آمده است در مورد نقوش نمادین این عناصر به طور مختصر در آثار نگارگری به شرح زیر توضیح داده خواهد شد.

ابر و باد : نماد امدادهای غیبی است.

سنگ (صخره و زمین): این نقوش اگر به شکل انسان‌ها و یا حیوانات عجیب و غریب کار شوند، گویای شهادت زمین بر اعمال انسان‌هاست. گاهی هنرمندان حرف اول و یا شکوایه‌های خود را از روزگار خود در میانه اشکال کوه‌ها و صخره‌ها بیان می‌کردند.

تجربه من :

عکس‌العمل‌های هنرجویان			روش تدریس	
ضعیف	متوسط	قوی	بخش عملی	بخش نظری
ابتکار من :				
نتیجه :				

اهداف جزئی :

- ۱- شناخت تاریخ نگارگری پس از ورود اسلام به ایران
- ۲- توانایی طراحی از طبیعت در نگارگری

اهداف رفتاری :

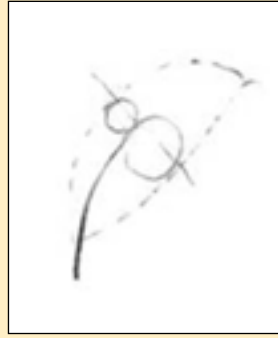
- ۱- ویژگی‌های تاریخچه نگارگری ایران را شرح دهد.
- ۲- انواع برگ‌های پهن و کشیده را طراحی کند.
- ۳- چند نوع گل و بوته طراحی کند.
- ۴- برخی از گل‌ها و بوته‌ها را از روی آثار پیشینیان طراحی کند.

<p>نظری :</p> <p>روش تدریس : سخنرانی و نمایشی</p> <p>ابتدا هدف از تدریس این فصل توضیح داده شده و سپس سؤالاتی را که انتظار می‌رود پس از پایان این درس هنرجو بتواند به آنها پاسخ دهد، مطرح کرده تا هنرجویان با تمرکز بیشتر پاسخ‌ها را در روز درس یافته و در پایان به خوبی آنها را تشریح کنند. در این روش همزمان تصاویر صفحه‌های ۵ تا ۱۰ کتاب درسی نمایش داده شده و متن کتاب توضیح داده می‌شود. هنگامی که هنرجویان تصاویر ۵-۱ تا ۸-۱ کتاب درسی را می‌بینند با نمایش هر یک از این تصاویر ویژگی‌های خطوط، ترکیب بندی، رنگ‌ها و روند رشد و تغییرات آنها برای هنرجویان شرح داده شود تا با دقت بیشتری به اجزاء و عناصر نگارگری توجه نمایند.</p>	
<p>عملی :</p> <p>روش تدریس : تقلید عملی و اکتشافی</p> <p>برای روان و گرم شدن حرکت دست هنرجویان ابتدا تمرین انواع خطوط را مانند جلسه قبل تکرار نموده و سپس مراحل و چگونگی طراحی انواع برگ‌های پهن و باریک یکی یکی (صفحه‌های ۶۶ تا ۷۰ کتاب درسی) همزمان با شرح گفتاری بر روی تخته توسط هنرآموز طراحی می‌شود. هنرجویان نیز همزمان با هنرآموز طراحی هر یک از برگ‌ها را انجام می‌دهند. پس از آن هنرآموز با بررسی طراحی هر یک از هنرجویان روی برگه سفید A۴ برای هر کدام از آنها سرمشقی از انواع برگ‌ها می‌دهد تا هنرجویان دقیق تر طراحی کنند. برای ایجاد تنوع و ظرفیت بیشتر حالت‌های مختلفی را می‌توان در طراحی برگ‌ها ایجاد کرد مانند :</p>	<p>محتوای درس</p>

۱- به قسمت نوک برگ که ساده است خطی به شکل S اضافه می‌کنیم (تصویر ۱۸).

ب

الف

د

ج

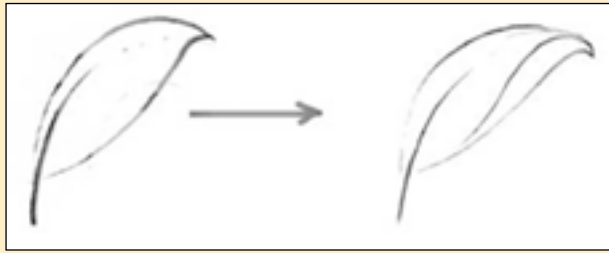
تصویر ۱۸- طراحی برگ و لبه آن

۲- در صورت کشیدن برگی که به رو و یا زیر خم شده است و دارای لبه برگردان است از قسمت برگردان یک خط می‌کشیم، هر چیز آن طرف خط (یعنی قسمتی که می‌خواهیم حذف کنیم) بود به این طرف خط (یعنی طرفی که می‌خواهیم برگ باشد) قرینه می‌کنیم (تصویر ۱۹- الف و ب).

الف

محتوای
درس

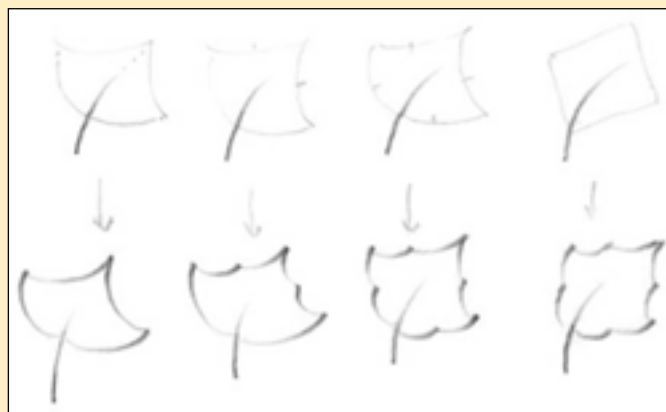
ب

تصویر ۱۹- حالت‌های برگردان ساده برگ

خط برگردان

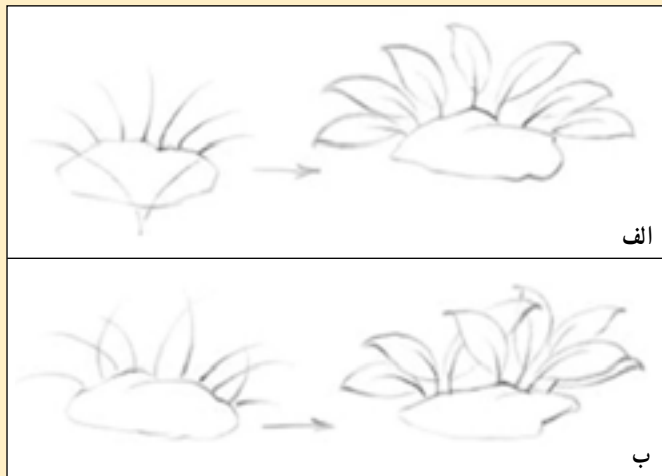
تصویر ۲۰- حالت‌های برگردان پیچیده برگ

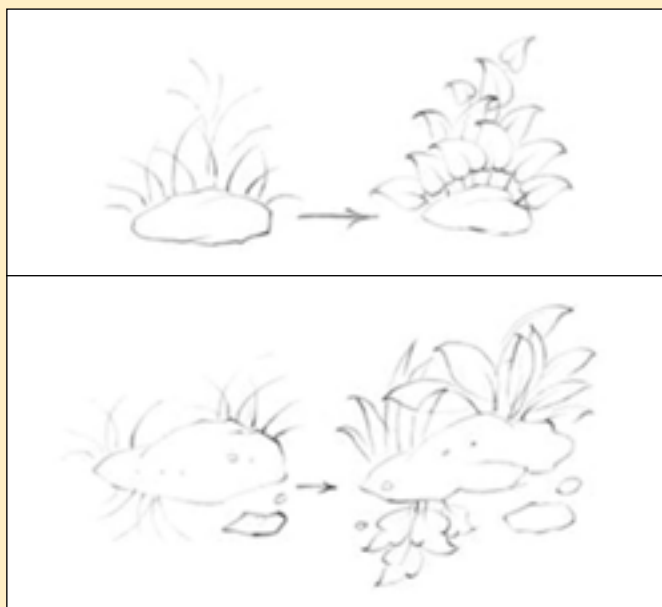
تصویر ۲۱- طراحی دو نوع برگ دیگر

پس از فراگیری مبحث برگ به آموزش بوته پرداخته می‌شود. روش اجرا مانند روش قبل می‌باشد. در طراحی فوق نیز باید به نکات زیر توجه کرد.:

۱- اگر این بوته از یک ردیف برگ پشت سنگ تشکیل شده است، جهت امتداد ساقه بوته‌ها باید به یک نقطه ختم شود (تصویر ۲۲ و ۲۳).

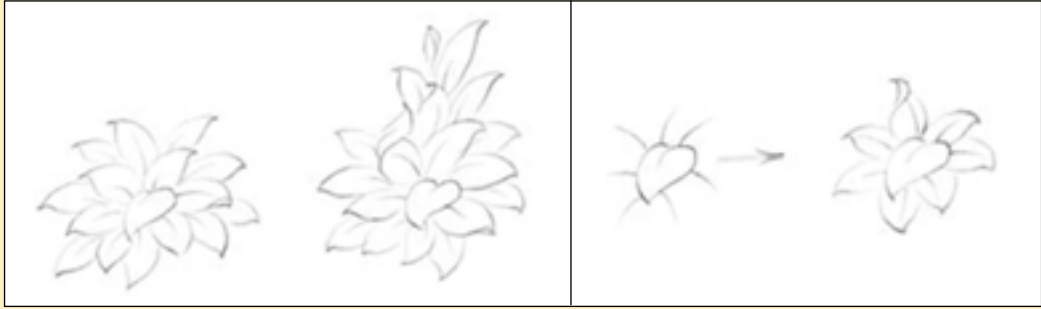
تصویر ۲۲- بوته با یک ردیف برگ

تصویر ۲۳- بوته با چند ردیف برگ

۲- چنانچه برگ‌های بوته‌ای در پشت صخره قرار نگرفته باشد و تنها از انبوهی برگ تشکیل شده باشد نیز لازم است برای طراحی آن یک نقطه یا یک برگ مرکزی تصور نمود و برگ‌های دیگر به صورت شعاعی از آن مرکز خارج شوند. (تصویر ۲۴ و ۲۵)

محتوای
درس

ب

الف

تصویر ۲۴- طراحی بوته بدون سنگ

تصویر ۲۵- نمونه بوته‌هایی از آثار هنرمندان پیشین

محتوای
درس

برای آموزش طراحی گل و بوته همانند روش آموزش طراحی بوته عمل می‌شود. ابتدا مراحل طراحی چند نوع گل را در تصویر مشاهده می‌کنید (تصویر ۲۶). اکنون پس از آموزش طراحی برگ، صخره و گل به تمرین طراحی انواع گل و بوته پرداخته می‌شود.

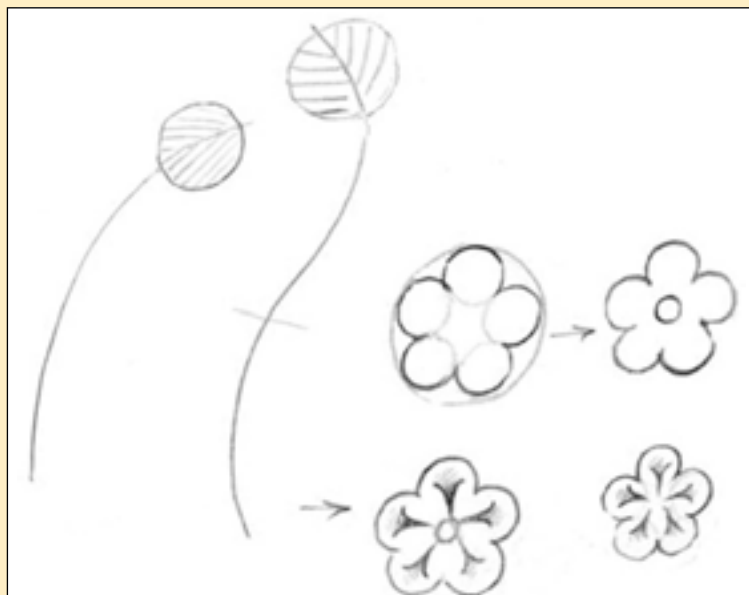

الف

ب

تصویر ۲۶

تصویر ۲۷- الف

محتوای
درس

تصویر ۲۷-د

تصویر ۲۷-ج

تصویر ۲۷-ب

تصویر ۲۸

تصویر ۲۹-الف

محتوای
درس

تصویر ۲۹-ج

تصویر ۲۹-ب

هنگامی که گل‌ها در میان بوته‌ها قرار می‌گیرند حالات مختلفی دارند که در ادامه به برخی از این حالت‌ها اشاره می‌شود:

۱- در برخی از بوته‌ها گل‌ها لابه‌لای برگ‌های بوته‌ها قرار می‌گیرند. (تصویر ۳۰).

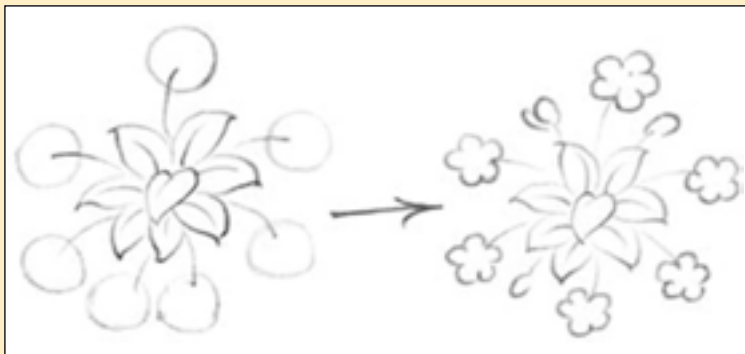
تصویر ۳۰

۲- در برخی دیگر از بوته‌ها می‌بینیم که گل‌ها حالت خوشه‌ای دارند و از اطراف بوته خارج شده‌اند (تصویر ۳۱).

تصویر ۳۱- طراحی گل و بوته با گل‌های خوشه‌ای

۳- در بوته‌هایی که سنگ ندارند، گل‌ها به حالت شعاعی از میان برگ‌ها خارج شده‌اند (تصویر ۳۲).

تصویر ۳۲- طراحی گل و بوته بدون سنگ

تصویر ۳۳- نمونه‌ای از طراحی گل و بوته در آثار هنرمندان پیشین

نمونه‌های تصویر گل و بوته از آثار هنرمندان پیشین علاوه بر تصاویر رنگی موجود در کتاب درسی برای آشنایی بیشتر با انواع ترکیب‌بندی‌های گل و بوته‌ها، آورده شده است (تصویر ۳۳). اکنون زمان آن فرا رسیده است که هنرجویان به تمرین‌های خلاقانه دست بزنند و گل و بوته‌های جدیدی را با رعایت اصول صحیح و تناسبات گل‌ها و برگ‌ها، طراحی نمایند.

تکالیف جلسه بعد :

- ۱- انواع برگ بهن و کشیده در اندازه‌ها و جهت‌های مختلف را با مداد بر روی برگه‌های A_۴ طراحی کند.
- ۲- چند نوع گل و بوته در اندازه‌ها و جهت‌های مختلف را با مداد بر روی برگه‌های A_۴ طراحی کند.
- ۳- ترکیب‌بندی و فضاسازی متفاوت از کوه، صخره، ابر و بوته را با مداد بر روی برگه‌های A_۴ طراحی کند.

زمان تدریس

محتوا	نظری	عملی	عملی	عملی	تکالیف جلسه بعد	ارزشیابی
شماره صفحه کتاب	ص ۱ تا ص ۱۵	ص ۶۶ تا ص ۶۷	ص ۶۸ تا ص ۶۹	۷	از ۶۶ تا ۷ ترکیب‌بندی از کوه، صخره، ابر و گل و بوته	محتوای تدریس شده - ژوژمان تمرین‌های جلسه قبل
ساعت	۴۵ □	۶ □	۱:۴۵	۵ □	۵ □	۱۵ □ - ۳ □
زنگ	اول	دوم	سوم			

ارزشیابی پایان درس

محتوای نظری صفحه ۱۰ تا ۱۵ کتاب را می‌توان به صورت شفاهی ارزشیابی نمود و یا با نمایش هر یک از تصاویر این صفحات از هنرجویان در مورد آن توضیح خواست. همچنین برای ژوژمان تمرین‌های جلسه قبل و کارهای کلاسی هنرجویان با چسباندن آنها بر روی دیوار کلاس از هنرجویان خواسته شده تا ویژگی‌های کار خود و دیگر همکلاسی‌ها را بر اساس آموخته‌های خود بیان کنند و در پایان هنرآموز با جمع‌بندی نظرات برای کار پوشه هر یک از هنرجویان با همفکری خودش ۳ نمونه از طراحی انواع ابر در اندازه و جهت‌های مختلف، ۳ نمونه از طراحی انواع کوه و صخره در اندازه‌های مختلف، ۲ نمونه ترکیب‌بندی از ابر، کوه و صخره، ۲ نمونه طراحی از انواع برگ‌ها در حالت‌ها و جهت‌های مختلف، ۲ نمونه طراحی از انواع گل و بوته‌ها در شکل‌ها و اندازه‌های مختلف و ۲ نمونه ترکیب‌بندی از کوه، صخره، ابر و گل و بوته که در همگی آنها تندی و کندی خط‌ها رعایت شده باشد، انتخاب می‌شود.

دانش‌افزایی

در نقوش نگارگری، گل‌ها، نماد گیاهان بهشتی هستند که چمنزار را که خود نیز سمبل زمین بهشت است، آراسته‌اند. عناصر تشکیل دهنده یک اثر نگارگری مانند عناصر طبیعت و غیره بایستی با نظمی خاص کنار یکدیگر قرار گیرند تا ارتباطی منطقی میانشان برقرار شود تا اثری مناسب بر روی بیننده بگذارد.

تجربه من :

عکس العمل های هنرجویان			روش تدریس	
ضعیف	متوسط	قوی	بخش عملی	بخش نظری
ابتکار من :				
نتیجه :				

* یادآوری : در هر جلسه از نمونه تمرین های کلاس های هنرجویان تعدادی برای قرار گرفتن در کارپوشه انتخاب می شوند که لازم است پشت آنها عبارت کار کلاسی نوشته شود. تکالیف منزل نیز از همین موضوع دوباره تمرین می شود بنابراین در جلسه بعدی دوباره از کارهای منزل نیز تعدادی برای کارپوشه انتخاب می شوند که پشت آنها نیز عبارت کار در منزل درج می شود.